

i de tre Hovedmatrikler: 1664, 1688 og 1844. Arbejdet med Udskrivningen af Stednavne vakte Interesse for Stoffets historiske Værdi, og da jeg tit ved min Virksomhed har savnet en Oversigt over det og Redegørelse for dets Sammenhæng¹⁾, har jeg derfor til Brug for andre villet give en saadan, da jeg selv føler, hvor nyttig den vil kunne være for de mange, som søger Oplysninger i Matrikelsstoffet. Matrikelsarkivet, der ifølge sin Indretning er et ministerielt Kontorarkiv, bruges alligevel af en stadig voksende Skare af Historikere, og det er navnlig til Vejledning for dem denne Afhandling skulde tjene, saa at de paa Forhaand kan vide lidt om Arkivets Omfang og Ordning og hvad de kan vente at finde deri; der er jo hidtil ikke udgivet nogen Registratur over dets Indhold.

NYT FRA VORE VIDENSKABELIGE INSTITUTIONER.

NOTITSER FRA MUSEERNES VERDEN.

Et nydannet skandinavisk *Museumsforbund*, der 20.—24. Sept. 1915 afholdt sit konstituerende Møde i København, er en Slags Erstatning for den internationale Museumsforening, hvis Arbejde Verdenskrigen har afbrudt. Ligesom sin Forgænger har det skandinaviske Forbund en eksklusiv Karakter. Det optager som Medlemmer kun fagmæssigt uddannede Museumsmænd, og en af dets Hovedopgaver er Kampen mod Forfalskningerne. I Forsommeren 1916 afholdt Forbundet sit andet Aarsmøde i Stockholm, medens et til 1917 berammet Møde i Kristiania er bleven afløst paa Grund af de vanskelige Tider.

Af *Kunstmuseets* statelige *Aarsskrift* foreligger nu andet og tredje Bind (1916—17), hver for sig et anseligt og rigt illustreret

¹⁾ C. Christiansen: Bidrag til Dansk Statshush. Hist. 1661—75, 283 giver gode Oplysninger om ældste Matrikulering (1660 ff.).

Værk, der foruden meget andet Stof indeholder vigtige Bidrag til Kunstens ældre Historie i Danmark. Museumsdirektør Karl Madsen fortæller saaledes om Abraham Wuchters og om Nederlænderen Gerrit van Honthorst's Kronborgmalerier, udførte for Christian 4 og illustrerende en Roman om »Pigen fra Æthiopien«; Museumsdirektør M. Mackeprang giver Meddelelse om et Altermaleri af Reinholdt Tim i Dirnisse Kirke ved Faaborg, medens forskellige arkivalske Bidrag til Malerkunstens Historie skyldes Magister O. Andrup. Nok saa talrige er dog Meddelelserne om Skulpturens Historie herhjemme. I en Opsats om »Engle og Genier« nævner Victor P. Christensen en Række, hidtil lidet paaagtede Monumenter rundt om i vore Landsbykirker, medens Beckett og Mario Krohn skriver om Arbejder af C. F. Stanley, om Thorvaldsen og om Bissens Landsoldat. Megen Betydning har ogsaa Leo Svanes Oplysninger om Abildgaards Virksomhed ved det indre Udstyr af Christian 8's Palæ paa Amalienborg.

Thorvaldsens Museum, hvis administrative Forhold er nyordnede, har under sin nye Direktør, Mario Krohn, bl. a. afholdt en Udstilling af Bindsbølls Arkitekturtegninger.

Nationalmuseets anden Afdeling har udsendt sin illustrerede Vejleder, hvis første Oplag udkom 1911, i ny og noget ændret Udgave (1917). Ogsaa *Dansk Folkemuseum* har udgivet et nyt Oplag af sin »Vejleder i Museerne ved Lyngby«, en fjerde Udgave (1916), der desværre ikke er fri for Trykfejl, men har sin Interesse ved at give en Forestilling om Museets Vækst; det omtaler og forklarer de i de senere Aar erhvævede Bygninger fra Sønderjylland, fra Fanø og fra Salling og indfletter Bygningsforskningens nyere Resultater i den ældre Tekst. Det støttes af en ny Udgave af Museets Billedbog (1917), som foruden Billeder af de nævnte Bygninger ogsaa bringer Illustrationer fra det righoldige Museumsmagasin.

Folkemuseets Søsterinstitution, *Dansk Landbrugsmuseum*, indviede 20. Juni 1916 sin Nybygning i Lyngby. Omend det er flyttet over paa den anden Side Kongevejen, ligger det dog nu som før i nær Forbindelse med Folkemuseets Frilandsafdeling; og det anselige, grundmurede Hus betegner et stort Fremskridt i Sammenligning med de forfaldne og brandfarlige Træbarakker, som den righoldige Landbrugssamling trods sin store kulturhistoriske Værdi i Aarevis har maattet tage til Takke med.

Københavns Raadhusmuseum har ifølge Kommunalstyrel-

sens Beslutning ændret sit Navn til *Københavns Bymuseum*. Samlingerne vil i Løbet af Aaret delvis blive overflyttede til den nye Nicolaibygning, men Bygningsdele og andre større Sager skal dog efter Bestemmelsen forblive i Raadhusets Loftsetage. Samtidig med en betydelig Forhøjelse af Museets Bevilling er ogsaa dets administrative Forhold ordnede, idet ikke blot det officielle Museum, hvis Grundstamme er en righoldig, københavnsk-topografisk Maleri- og Billedsamling, men ogsaa den halvvejs paa privat Initiativ af Raadhusforvalter Nyrop Larsen tilvejebragte Samling paa Raadhusloftet, der hidtil alene har været tilgængelig for Publikum, er lagt under samme Bestyrelse. Som Museets Leder fungerer nu Inspektør, Magister Chr. Axel Jensen.

Det ovennævnte skandinaviske Museumsforbund har ladet trykke en Fortegnelse over alle vore kunst- og kulturhistoriske Museer, der bl. a. giver en Oversigt over *Provinsmuseerne*, hvis Tal er stadigt voksende. Saaledes stiftedes 1914 Møens Museum i Stege, som ved frivillige Gaver har tilvejebragt en ikke ringe Samling især af møenske Bondesager, Interiører og Dragter, hvoriblandt en Samling Brudekroner, selv om de kun er af Flitterstads, har særlig Interesse, fordi Møen vistnok er den eneste Landsdel, hvor Brydesmykkets Kroneform har holdt sig til vore Dage. Ogsaa *Vordingborg* har faaet sin Lokalsamling i et 1915 oprettet Sydsjællands Museum, og 1916 indviedes et Museum i *Sorø*, der ved Indkøb af en Privatsamling allerede paa Aabningsdagen kunde opvise et typisk Bondestueinteriør fra Sorø Amt. Det synes at stadfæste sig, at hvor de nye Smaamuseer ikke forsømmer Indsamlingen af Bondesager, dér kommer de hurtigt i Trivsel. Hist og her har man vel faaet at mærke, at det ikke altid er let at holde et saadant Museum i Gang (som i Vejle, hvor Kommunen 1916 har maattet overtage det lille Vejle Museum), men i det hele og store er der Fremgang. Det kan vel beklages, at *Horsens Museum* ikke formaaede at skaffe sig Bolig i den landskendte Claus Cordsens Gaard, som vilde have været en udmærket Ramme om den lille Samling, men det maa dog erindres, at den anselige Nybygning, som Museet kunde indvie i Efteraaret 1915, skyldes en efter danske Forhold meget anselig Gave fra en Privatmand.

Om *Museumsgaarden i Glud* (sml. I, 140) har Søren Knudsen skrevet en Pjese, »Rasmus Thomesøns Gaard«, Glud (1915), som bl. a. oplyser om Gaardens Bygherre, der døde 1700, 86

Aar gammel, og gennemgaar Gaardens Bygningshistorie. Man kunde have ønsket Beviserne for Stuernes vekslende Former førte med større Sikkerhed, men i det hele er de givne Oplysninger gode og udtømmende.

Her i Landet ydes der utvivlsomt fra mange Sider et ivrigt og ideelt Arbejde for de kulturhistoriske Museer, men kun i mindre Grad ofres der Penge paa deres Altre. Forholdsvis sjældent hører man om store Pengegaver til vore Kultursamlinger; de har Popularitet i de brede Lag, men det er, som om de specielle Kunstinteresser har haft langt større Evne til at vinde Mæcener. Anderledes i Sverige, hvor Nordiska Museet har forstaaet at vække en mærkelig Offervillighed for Folkets Kulturhistorie. Det er betegnende, at en privat »Fornminnesförening« i en By som *Kristianstad* har kunnet skabe en Samling, og at man til den (sammen med et Bibliothek og en teknisk Skole) har kunnet rejse en Bygning, hvortil to Donatorer har skænket ialt 135,000 Kr., medens en tredje Gave paa 100,000 Kr. dels er beregnet til Nybygningen og dels til Sikring af Museets Drift. Samlingen er aabnet 1915 og har faaet et rigt illustreret Katalog, blandt hvis Billeder man foruden mange skaanske Almuesager finder adskillige Minder fra Dansketiden, f. Eks. en ypperligt graveret Ligkisteplade over Adelsmanden Arild Ugerup († 1587). — Ogsaa paa anden Maade vilde vi kunne lære af svenske Museumsforhold, og der vil forhaabentlig senere blive Lejlighed til at vende tilbage til dette Emne. Her skal kun kort nævnes et lille, ganske praktisk Skrift, bestemt til Vejledning for svenske »frivillige« i Museumsarbejdet. Den lille Pjese paa kun 26 Sider, »*Museivård*«, af Sune Ambrosiani (Skrifter i Hembygds-kunskap och Hembygsvård I, J. Bagges Söner, Stockholm 1917) giver ifølge sin Undertitel »kortfattade anvisninger och råd vid vården av mindre museer och privatsamlinger« og er i Virkeligheden beregnet for Institutioner af lignende Art som vore nyere Lokalmuseer.

Selv i Sverige med dets blomstrende og store Lokalmuseer er det dog almindelig erkendt, at disse ikke bør være sig selv nok, og at Museumsvæsenet som Helhed ikke kan trives uden højt udviklede Centralmuseer med videnskabeligt og fagmæssigt fuldt uddannet Medarbejderstab. Herhjemme har vi ganske vist i Nationalmuseet en saadan Institution, men det lader sig ikke nægte, at dets Boligforhold i Prinsens Palæ hæmmer dets Arbejde og nedsætter dets Betygning. Og i ikke mindre Grad

gælder det Dansk Folkemuseum, hvis utilstrækkelige og brandfarlige Lokaler i en københavnsk Forretningsejendom er ganske usømmelige. Det maa derfor af alle Museumsinteresserede hilses med Glæde, at Undervisningsministeriet nu, trods de vanskelige Tider, har taget Initiativet til at raade Bod paa Centralmuseernes fortvivlede Pladsforhold og atter, efter tyve lange, tavse Venteaar, har begyndt at overveje Museumsspørgsmaalet. Som et første Skridt paa Vejen, der vel nok vil blive lang og besværlig, har Ministeriet nedsat et Udvalg, bestaaende af Departementschef Weiss, Rigsdagsmændene Hey, Neergaard, Trier og Winblad samt Arkitekt A. Clemmensen, og det er Hensigten i Samraad med Museernes Fagmænd særligt at overveje Pladsen for en fremtidig Museumsbygning, idet man foreløbig agter at koncentrere sig om tre Muligheder, Prinsens Palæ, Frederiks Hospital eller Kastellet.

ANMELDELSER.

ARKÆOLOGI OG ARKITEKTUR I TOPOGRAFISK TIDSSKRIFT-LITTERATUR 1915—16.

Gennemseger man de to sidste Aargange af vore Amtstidskrifter med arkæologiske og arkitekturhistoriske Æmner for Øje, kan man hist og her finde Bekræftelser paa den gamle Sætning om den gode Homer. En ellers saare dygtig og paa-lidelig Lokalhistoriker nævner f. Eks. som Vidnesbyrd om jydsk Oldtidsforbindelser med Rom et Messingfad, hvorpaa Pyramus og Thisbes Historie er graveret; i Virkeligheden er Fadet, der findes i Nationalmuseets Samlinger fra den ældre Middelalder, ikke ældre end 12. Aarh. Naar det et Sted fortælles om vore middelalderlige Bøndergaarde, at de havde fire Længer og Vinduer til Gaarden, kan dette vel undskyldes med, at vi savner en udførlig Behandling af den firlængede Gaards Alder, og at Protesterne mod den tidligere gængse Opfattelse kun er spredte og svage. Værre er det, naar man om en fynsk Landsbykirke faar at vide, at den er bygget under Kristiern 2; Traps Danmark oplyser rigtigt, at Bygningens ældste Del stammer fra romansk Tid, og man spørger uvilkaarligt, om det virkelig ikke er alment kendt, at det overvejende Flertal af